

MICHAEL - DUCHOVNÍ POZNÁNÍ A CÍL LIDSTVA

Hans-Werner Schroeder

V první části knihy jsme již ve třech kapitolách mluvili o působení archanděla Michaela. Mluvili jsme o jeho vystoupení do sféry prasil a o jeho dvojím působení v dnešní době. Najedná straně působí v apokalyptických situacích a bouřích naší doby, na druhé straně v inspiracích, které se nejprve nevědomě šíří přes anděly k lidem. Jsou to tyto inspirace, co v přítomnosti vede mnohé lidi k těžko uchopitelné touze a hledání.

Zde chceme nyní poukázat na oblast, ve které je možné vědomé prožívání ducha času, vědomé spojení s ním. Je to oblast lidského myšlení, lidských idejí a ideálů, které člověka vedou k *jednání* z ducha a spojují ho s vůlí směřující k pokroku celého lidstva.

Michael je dnes svým působením těsně přimknutý k vnitřnímu lidskému prožívání. Již v první části jsme popisovali, jak se s mohutnou slunečnou září zjevuje v duchovním světě bezprostředně sousedícím s pozemským - oddělený od lidského vědomí jen jakoby tenkým závojem. Světlo, které z něj vychází, není ovšem jen prostý jas, jsou to *duchovní myšlenky*, které mají skrze něj působit ve světě. Obklopují ho jako zářící světelná aura. Tvoří jeho „zářící oděv“ a působí skrze něj do pozemského dění.

Nesmíme si tyto Michaelovy duchem naplněné myšlenky představovat abstraktně, takové, jako jsou zpočátku převažující lidské myšlenky. Mnohem spíše se těmito myšlenkám přiblížíme, když si vzpomeneme na okamžiky, kdy nás nějaká myšlenka, nějaká idea naplnila zářícím nadšením tak, že jsme se jí cítili „puzeni k činu“. V takových okamžicích se myšlenky stávají silou vůle, nežijí studené a mrtvé v duši, bez vztahu k bytosti člověka a k světu, nýbrž se zmocňují srdce a vůle a vyvíjejí nesmírnou tvůrčí sílu.

Položme si nejprve otázku, jak tuto Michaelovu zářící sílu pochopit. Jak to, že nějaká myšlenka, nějaká idea, ideál, mohou vyvinout v duši takovou sílu? Samozřejmě můžeme v této oblasti také rozlišit různé stupně a zbarvení. Existují i takové druhy nadšení, které jsou spíše než nadšením - od nadchnout, nádech, duch - nadmutím nebo prostě opojením, čili stavy, které jsou spíše duševní a citové. My zde však máme na mysli sílu, která může v člověku vzejít z velké myšlenky, ideje nebo ideálu.

Takovou sílu abstraktní myšlenky zprvu nemají. Například představy přírodních věd v duši nic „nezažehnou“, zůstávají pro lidské prožívání „vnější“. Kdo se pohybuje *pouze* v oblasti takovýchto myšlenek a představ, bude i svět a život v něm vnímat stále abstraktněji a mrtvěji, jak je tomu dnes ostatně již u mnoha lidí.

Ovšem třeba v matematice žije druh myšlení, který, pokud si ho člověk osvojí, dokáže vzbudit v duši nejčistší nadšení. Křišťálově čistá jasnost, průzračnost a logičnost matematických myšlenek je přece ohromující.

Především to ovšem platí o myšlenkách, které souvisí s hlubší *podstatou* člověka nebo světa. Které člověka upomínají na jeho sounáležitost s říší ducha a tím mohou podnítit a nasměrovat jeho usilování tím správným směrem. Ideály svobody, rovnosti, bratrství nevycházejí z *pozemského*, neboť na zemi vládne nejprve nesvoboda, nerovnost a sobectví. A přece je v člověku něco, co v něm zazáří, když tyto myšlenky přijímá - stávají se jakoby samy od sebe ideály, uchopují jeho srdce a vůli. Proč? Protože každý člověk pochází ze světa, ve kterém jeho nejhlubší bytost žila v síle těchto ideálů. V duchovním světě byly tyto myšlenky reálným životem. Když se nyní setkává s tímto životem ve formě myšlenek, probouzí to v něm utajené pouto duše k jejímu původu a stává se živoucí silou vůle zasazovat se o tyto ideály.

Každý skutečný ideál se dotýká hlubší, s duchovním světem nevědomě stále spojené bytosti člověka. Proto se může jako nadšení zmocnit nejen myšlení, ale i srdce a vůle člověka. A samo nadšení, které v nás může vyvolat matematika, odkazuje na náš život v duchovním světě: Její jasnost, průzračnost a logičnost nám připomíná jasnost duchovního světa. Každý ideál je však v ohrožení, může člověku vyklouznout. Ze „skutečnosti“ světa a vlastní duše se může stát opět iluzí. Proti souvislosti člověka s jeho původem je veden boj.

Ve světle, které vychází z Michaela, žijí duchovní myšlenky světa jako činné tvořící síly. Jsou to duchovní myšlenky, které souvisí s bytostí člověka a se smyslem světového vývoje. Září v nich budoucí cíl světa. A to ne tak, že je Michaelem jen myšlen, ale jako jeho vůle. Tak, jako jsou v lidském nadšení spojeny myšlení, srdce a vůle do vyšší jednoty. Michael chce člověka, protože zná jeho pravou bytost a jeho srdce tluče pro ni, a chce pozemskou budoucnost lidí, protože je v ní obsažen světový cíl, který probouzí jeho nadšení. Tak stojí dnes bezprostředně na hranici lidského prožívání, aby lidi obdařil svou silou. Musí ale čekat na odhodlání a svobodnou iniciativu lidí, kteří se s ním budou chtít spojit. Nemůže lidi nutit, neboť skrze nátlak by je zároveň vydal tomu, jehož je nátlak *podstatou*. S nekonečnou vážností hledí proto na člověka, *kyne* mu, aby se k němu připojil a vytrhl se tak z moci „draka“.

Michael sám má draka pod svýma nohama. Nezaváhá nikdy ani na chvíli ve své věrnosti lidstvu a obrazu jeho budoucnosti. Nese v sobě neochvějně člověka a jeho vyšší bytost tím, že je myslí a chce, a jako sluncem zářící myšlenky vyzařuje sílu bytosti člověka směrem k lidstvu. Tak se mu daří udržet draka pod svýma nohama. Člověk by se ale měl rovněž naučit z vlastních sil vykazovat draka na místo, kam patří a které mu náleží ve světovém řádu. Člověk až doposud správně vnímal sílu draka především v emocích, žádostech a pudech. Dnes ovšem musíme vzít na vědomí, že drak pronikl i do způsobu lidského myšlení a rozvinul tam svůj hlavní stan. Dnešní boj s jeho silou se proto odehrává na poli, které jsme označili na začátku této kapitoly, tedy na poli, kde může být myšlením uchopena duchovní bytost člověka a smysl země, a sice tak uchopena, že se zároveň zmocní srdce a vůle a přivede člověka k láskou nesenému jednání. Zde jde o to, přenést sílu duchem nesených idejí do skutečnosti. Tuto myšlenkovou sílu vyzařuje Michael, člověk ji může přijmout a s ní se postavit drakovi. Michael ale potřebuje lidskou duchovní iniciativu. Tu se snaží probudit i tím, když dnes lidstvo staví do situací, které po takové iniciativě volají. Údery Michaelových křídel rozpoutávají bouře naší doby, které vytrhávají člověka z pout pohodlnosti a okovů ztuhlých pozemských

poměrů - přetrvávajících dozvuků gabrielské doby. O tom jsme mluvili již v první části knihy. Ale údery jeho křídel nepřinášejí jen bouře a otřesy, nesou s sebou vstříc lidstvu také mocné inspirace. Tyto inspirace žijí jako myšlenková síla ve světelném jasu, který z Michaela vyzařuje a hledá si srdce a myšlenky lidí. Michaelovy inspirace žijí i v jasných myšlenkách duchovní vědy Rudolfa Steinera, v obnoveném kultu a v souvisejících náhledech na vývoj lidstva a působení náboženství. S jejich pomocí je dnes možné, a ještě dlouho do budoucna bude, spojovat duchovně orientované ideje a ideály se srdcem a jednáním lidí a překonávat tak nebezpečí pohodlnosti a ustrnutí. Jen s jejich pomocí bude také možné, aby ideály nebyly udušeny obtížemi a zklamáními života, které tu vždy byly a budou. Michaelovy inspirace je mohou vždy znovu zažít a posilovat, aby přestály zkoušky života a byly jimi prohloubeny. Nadšení lidí nasazovat život pro duchovní cíle by dnes již nemělo vychladnout. Dnes je již možný nejen mladistvý, naivní idealismus, ale také idealismus vybudovaný vlastními silami a prověřený životem. Tento idealismus čerpá své síly ze dvou zdrojů. Nejprve z možnosti nemít zamotané a nezřetelné, nýbrž naprosto jasné a přehledné myšlenky o duchovním světě. Za druhé ze zkušenosti, že *takové* myšlenky ukazují i cesty, jak sebe sama a svou životní praxi proměnit způsobem odpovídajícím duchu. To se jistě nedá udělat během okamžiku, ale přesto je to zřetelně zakusitelné již z jednotlivých vývojových kroků. Z těchto myšlenek a zkušeností se můžeme naučit vždy znovu obnovovat své nadšení, probouzet v sobě idealismus každý den. Tím vstupujeme do Michaelovy blízkosti a začínáme účinně bojovat s „drakem“.

To, o čem zde mluvíme, není žádná iluze ani utopie. Je to životní praxe již od počátku 20. století, kdy začalo nové Michaelovo působení. Impulzy anděla lidství našly své první vyjádření v kulturních inspiracích antroposofie. V nich není duchovní poznání již prožíváno jen jako posilování já, rozšíření vědomí a sebevýchova, ale je impulsem a cestou, jak být činný v praktických oblastech života a lidské kultury.

V mnoha oblastech ve vědě a umění, v pedagogice, medicíně a sociální oblasti jsou dnes činní lidé, kteří jednájí z těchto impulsů. Jak se tyto impulsy uplatňují v oblasti náboženského života, jsme již zmínili vícekrát.

Položme si ještě jednu otázku: Co je charakteristické pro tyto impulsy a pro toto jednání? Chceme to ještě ozřejmit na příkladu učitele: Předně jsou dnes v pedagogice možné jasné poznání a jasná zkušenost toho, jak v jednotlivých vývojových epochách dítě jako duchovní individualita usiluje o své zakořenění a rozvinutí na zemi. Toto poznání můžeme odít do přehledných a živých pojmů. Za druhé vede toto poznání k praktickým zásadám, které lze uplatnit v jednotlivých fázích vývoje, například v 9 nebo 12 letech, abychom vyšli vstříc úsilí individuality dítěte a pomohli jí v přiměřeném vývoji.

Duchovní poznání a životní praxe tak začínají plodně spolupůsobit. Ideály a životní praxe už nejsou oddělené, ale doplňují se a oplodňují navzájem. To je možné, když se člověk, který takto chce působit, dokáže vždy znovu nadchnout. A učitel, který je schopen takto vnímat duchovní bytost svého žáka a zároveň pomáhat *správnými* metodami (např. učení psaní jinak než drezúrou) ve správnou chvíli tuto bytost v pozemském bytí více a více rozvinout - takový učitel dělá práci, pro kterou v sobě lehko najde i stále se obnovující nadšení.

Na tomto příkladu je snad zřejmé, jak jsou na poli kulturní obnovy vycházející z antroposofie ve velkém množství k dispozici ideje, které se mohou stát ideály. Ne ovšem jen mlhavými iluzemi, ale ideály jasně uchopitelnými myšlením a uskutečnitelnými v praxi. Takové ideje a ideály jsou dnes nositeli Michaelových inspirací, které v nich mohou být prožívány.

Budiž ještě vysloveno něco, co je sice v doposud řečeném implicitně obsaženo, ale mělo by být zdůrazněno. Když mluvíme o poznání a jednání v michaelském smyslu, zahrnuje to vždy také jednu velmi důležitou dimenzi, dimenzi celého lidstva. Všechno egoistické snažení, i ve smyslu sektářství, stranicství, nacionalismu atd., jde proti Michaelovým impulsům. Ten hledí vždy na celé lidstvo, své jednání podřizuje jeho budoucnosti. Neboť dnes nepůsobí jako archanděl jednoho národa, ale jako duch času ve sféře prasil, které vždy zaměřují své úsilí na lidstvo jako celek. Jakékoliv poznání a jednání je z jeho ducha jen tehdy, když je neseno celému světu otevřenou odpovědností a láskou ke všem lidem. Skrze Michaela nepůsobí jen duchovní poznání, ale i vůle k pokroku celého lidstva.

Z tohoto úhlu se nám ještě jednou otevírá pohled na sféry, které člověk prožívá ve spánku a o kterých jsme již dříve hovořili ve vztahu k andělům a archandělům. V této oblasti je možné ještě jedno setkání, které zasahuje nad anděly a archanděly až do sféry prasil. Tak jako jsou dvě ostatní setkání podmíněna způsobem lidského myšlení a řeči, je třetí setkání možné skrze *způsob lidského jednání*. Možnost tohoto setkání totiž závisí na tom, zda člověk nechává vplynout do svého jednání *láskyplný zájem* o druhé lidi a zda jeho *činy* vycházejí z pocitu *odpovědnosti vůči světu*. Pro takové jednání musí člověk vyvinout větší sílu než v myšlení a řeči a tato síla ho v noci nese přes sféru andělů a archandělů až *k prasilám*. Protože vládnou nad tím, čeho se má v určité epoše dostávat celému lidstvu, mohou přijímat, co v lidském jednání vyrůstá ze zájmu o všelidský pokrok - to znamená z Michaelových impulsů. To, co takto proudí skrze lidské jednání, je pro ně nesmírně cenným statkem, substancí, kterou prásily potřebují k působení na zemi. Neboť ony samy žijí v duchovním a ne pozemském světě, a aby mohly do pozemského dění působit, přijímají a proměňují pozitivní síly, které vznikají v lidském jednání na zemi. Z takových sil pak zase může něco proudit zpátky k lidem.

Jako proudí z nočního setkání s andělem denní síla k zvládnání osudu a ze setkání s archandělem síla k obnově řeči, tak přichází ze setkání s prasilami ještě mocnější působení: Lepší ovládnutí lidské tělesnosti, která určuje člověku jeho hranice. Člověk může ze setkání s prasilami načerpat sílu, aby se mu pomalu dařilo tyto hranice posouvat a aby dokázal lépe sloužit svým ideálům i v těchto hranicích.

Michael dnes působí jako mocná „prasila“ na hranicích lidského prožívání, v duchovním světě bezprostředně hraničícím s pozemským. Stojí na „prahu“ k duchu, sice skutečně ve sféře prasil, ale jakoby na „předsunutém stanovišti“. Neboť hlubší oblasti těchto vysokých hierarchických bytostí se, jak jsme viděli, člověku neotevrou jen tak samy od sebe. Aby do nich pronikl alespoň v nočním prožívání, musí jeho jednání splnit již zmíněné předpoklady. Jinak mu nesmírná velikost, moc a vznešenost prasil a jejich všelidských impulsů zůstává uzavřena. Jen Michael dnes stojí, jakkoliv je ve sféře prasil, lidem velmi blízko. „Kyne“ člověku, aby se nebál vstoupit do těch hlubších oblastí, ale zároveň musí jako „strážce prahu“ přísně vykázat každého, kdo chce tento práh překročit neочиštěný, z egoismu, inspirován pouze silou drakovou, tedy ne z duchovního poznání, které vede úsilí celého lidstva. Přejít na prahu umožní v budoucnu jen tomu, kdo se s ním vědomě a svobodně spojí a naučí se tak jednat z nadšení srdce a ze světla duchovního poznání. Takové jednání pak může do sebe přijmout impulsy prasil a působit ve smyslu budoucnosti lidstva.

Na konci první části této knihy byla řeč o tom, jak i založení Obce křesťanů souvisí s Michaelovými inspiracemi a jak tyto inspirace musí najít svůj výraz v podobě dnešního náboženského života. Můžeme k tomu dodat: Jednání z duchovního poznání ve smyslu cílů lidstva je také zákonem obnoveného kultu.

V římské mši bylo - jak jsme již zmínili - vysloveno jméno archanděla Michaela při obětování kadidla. I dnes chce Michael přijímat „svobodnou sílu“, která v oběti z lidských srdcí stoupá, a dávat jí působit ve prospěch pro celého lidstva. Kdekoliv působí skutečný kult, tam je i jednání z duchovního poznání, tam vládne vůle celého lidstva, tam mohou vládnout křídla génia lidstva a tam je také v jejich síle můžeme zažít.